

Ziņojuma „Korupcijas novēršana valsts pārvaldē Baltijas jūras valstīs” kopsavilkums

Katrā valstī publiskā pārvalde saskaras ar risku, ka kādas valsts amatpersonas var izvēlēties ļaunprātīgi izmantot savu dienesta stāvokli, lai gūtu personīgu labumu, citiem vārdiem sakot, iesaistīties korupcijā. Neviena valsts nevar apgalvot, ka ir atradusi vienīgo labāko pasākumu kopumu, lai samazinātu šo risku līdz minimumam. Valstis, kuras ir Baltijas jūras valstu padomes (BJVP) dalībnieces, pārstāv dažādas valsts pārvaldes tradīcijas, korupcijas uztveres līmeņus un pieejas korupcijas risku vadībai. Tajā pašā laikā visas valstis piedzīvo konkrētu korupcijas novēršanas pasākumu un pieeju nepārtrauktu attīstību.

Šī ziņojuma mērķis ir sniegt koncentrētu pārskatu par valstu stratēģiskajām pieejām pretkorupcijas politikai kopumā, jo īpaši uzsverot tos pasākumus, ar kuru palīdzību valsts pārvaldes iestādes var novērst iespējamo korupciju iestādes iekšienē. Reģiona dažādība ir nodrošināta pateicoties faktam, ka BJVP dalībnieki ir gan valstis ar senām demokrātijas tradīcijām (Dānija, Somija, Vācija, Īslande, Norvēģija, Zviedrija), gan valstis, kas ir pieredzējušas nedemokrātiskus režīmus līdz 1980.- to gadu beigām 1990.- to gadu sākumam (Igaunija, Latvija, Lietuva, Polija, Krievijas Federācija). Kopumā pirmās sliecas paļauties uz vispārējiem konstitucionāliem un administratīviem principiem, kuriem ir netieša ietekme uz korupcijas novēršanu. Savukārt pēdējās cenšas koncentrēties uz izteiktām pretkorupcijas stratēģijām un īpaši izstrādātiem darbības plāniem, lai risinātu šo problēmu. Tajā pašā laikā šī robeža nav tik noteikta un atšķirības pamazām izzūd, vecajām demokrātijām pieņemot skaidri izteiktas pretkorupcijas vadlīnijas un jaunākajām nostiprinot savas vispārējās administratīvās procedūras un civildienesta struktūru.

Kopumā Dānija, Somija, Īslande, Norvēģija un Zviedrija pieturas pie tā, ka pretkorupcijas politika ir jāintegrē vispārējā administratīvi tiesiskajā regulējumā, savukārt, Latvija, Lietuva un Polija uzskata, ka korupcijas novēršana ir atsevišķa politikas nozare, turpretī Igaunija un Vācija atrodas pa vidu šiem abiem viedokļiem. Krievijas Federācijas tiesiskais regulējums ir nosacīti tuvāks integrētajai pieejai, tomēr tiek arī apsvērta iespēja pieņemt pretkorupcijas likumu un tiek izstrādātas pretkorupcijas programmas.

Vērtējot procedūras, kas dod iespēju pašām institūcijām samazināt korupcijas riskus iestādes iekšienē, pētījums koncentrē uzmanību uz to, kādā veidā ir jāziņo par iespējamiem korupcijas gadījumiem un interešu konfliktiem, kā valsts amatpersonas var tikt sauktas pie atbildības un kādas darbības iestādē būtu jāveic, lai vērstos pret konkrētiem korupcijas riskiem un aizdomām par korupcijas klātbūtni. Pētījums nepretendē uz to, ka tas sniedz visaptverošu informāciju par visām valstīm, bet lielā mērā balstās uz pašu valstu sniegto informāciju. Neatkarīgi no valsts iestāžu iesniegtās informācijas apjoma, papildus tika arī izmantoti neatkarīgi informācijas avoti par katru valsti.

Pētījuma ietvaros iegūtie dati sniedz pārskatu par to, cik atšķirīgus pretkorupcijas pasākumus piemēro dažādas valstis, kā arī veicina valstu pieredzes apmaiņu un mācīšanos vienai no otras. Pieminēšanas vērti ir sekojoši piemēri: īpaši izstrādāti pretkorupcijas pasākumi iestādēm, kas īsteno attīstības sadarbības politiku Dānijā un Zviedrijā; Vācijā izstrādātie brīdinājumu signāli iestāžu vadītājiem, lai palīdzētu identificēt iespējamo korupciju; metodes un prakse par korupcijas risku novērtēšanu Latvijā un Lietuvā; metodoloģija kā identificēt un pārbaudīt brīdinājuma zīmes vai tā sauktos aizdomīgas rīcības "sarkanos karodziņus" Norvēģijā; detalizēta rokasgrāmata kā noteikt pieļaujamās vai nepieļaujamās priekšrocības Zviedrijas nodokļu administrācijas amatpersonām, utt. Vairākās valstīs ir izstrādātas vispārīgas vadlīnijas un kodeksi, kas palīdz amatpersonām izvēlēties pareizo rīcības virzienu gadījumos, kad tās sastopas ar ētiskām dilemmām. Minētie un arī citi, ziņojumā apskatītie pasākumi un

prakses piemēri, veido bagātu resursu klāstu, kas var tikt izmantoti, lai veidotu un veicinātu godīgu, efektīvu un demokrātisku valsts pārvaldi visā Baltijas jūras reģionā.